

DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATI VA ICHKI AUDIT XIZMATINI TRANSFORMATSIYA QILISHNING FUNDAMENTAL ASOSLARI MASALALARINING YORITILISHI

Latipova Nigora

Fiskal instituti

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada jurnalistlar davlat moliyaviy nazorati va ichki audit xizmatini transformatsiya qilishni ommaga yetkazish va ommadagi tushunchani o'zlashtirish jarayoni haqida so'z boradi. Xususan, ular ma'lumotlar jamlanishi, tahlil qilishi, obyektivlik va etik prinsiplarga rioya qilishi, hamda ommaga mahalliy va global yangiliklarni o'tkazish bilan qobiliyatli jurnalistlikni ta'minlashi lozimligi xususida tahlillar yuritiladi.*

***Kalit so'zlar:** Moliyaviy nazorat, ichki audit, fundamental asos, journalist mahorati.*

***Аннотация.** В данной статье рассматривается процесс пропаганды и освоения общественным пониманием трансформации служб государственного финансового контроля и внутреннего аудита журналистами. В частности, они анализируются с точки зрения необходимости сбора и анализа данных, соблюдения объективности и этических принципов, а также обеспечения компетентной журналистики, донесения до общественности местных и глобальных новостей.*

***Ключевые слова:** Финансовый контроль, внутренний аудит, фундаментальная основа, журналистское мастерство.*

***Abstract.** This article discusses the process of publicizing and mastering public understanding of the transformation of public financial control and internal audit services by journalists. In particular, they are analyzed in terms of the need to collect and analyze data, adhere to objectivity and ethical principles, and provide competent journalism by conveying local and global news to the public.*

***Key words:** Financial control, internal audit, fundamental basis, journalistic skills.*

Davlat moliyaviy nazorati - mamlakatning moliyaviy tizmini boshqarish va aniq hisobotlarni shakllantirishga qaratilgan muhim bir amaldir. Bu nazorat sistemini bajaruvchi davlat organlariga yuridik va moliyaviy tijorat tuzumlariga rioya qilish, ma'lumotlarni yig'ish, analiz qilish va moliyaviy hisobotlar tayyorlash vazifalari yuklatiladi. Ushbu nazoratni quyi boshqaruv organlari, moliya vazirligi yoki xususiy tarkibiy sub'ektlar tomonidan bajarilishi mumkin. Bu organlar budjet va pul oqimi, hisobotlar, shaffoflik, ma'lumotlarni qayta ishlash va boshqarish, hisobotlarni tuzish, moliyaviy risklarni aniqlash va oldini olish kabi vazifalarni bajaradi. Moliyaviy hisobotlilar ham muhim ahamiyatga ega. Chunki, hisobotlar mamlakatning moliyaviy holatini, islohotlarini va xarajatlari to'g'risida ma'lumotlar beradi. Hisobotlarni yaratish va tahlil qilish davlat organlariga, investorlarga, jamoaga axborot berishda yordam beradi. Mazkur tizim mamlakatning moliyaviy istiqboli, xalqaro iqtisodiy munosabatlar, isloh va rivojlanishga ta'sir qiladi. U mamlakatning moliyaviy resurslarini samarali ishlatish, xavfsizlikni ta'minlash va mamlakatning moliyaviy imkoniyatlarini oshirishga erishishga yordam beradi. Davlat moliyaviy nazorati va ichki audit xizmatini **transformatsiya qilish**, bu tizimlarni yanada samarali va effektiv tuzishni maqsad qiladi. Bu, moliyaviy nazorat va ichki auditning qulayliklarga, innovatsiyaga va texnologiyalarga moslashtirilishi demakdir.

Tadqiqot davomida moliya sohasida **“nazorat”** yoki **“moliyaviy nazorat”** (bundan buyon matnda - moliyaviy nazorat) tushunchalarini¹ talqin qilishda ilmiy adabiyotlarning tahlili shuni ko'rsatdiki, nazorat qilishning ikkita maqsadi: - bu haqiqiy ko'rsatkichlarning rejalashtirilgan ko'rsatkichlar orasidagi munosabatlar yoki boshqaruv qarorlarining natijaga ta'sirining aniqlashdir². Shunday qilib, **S. O. Shohin, L. N. Voronina** moliyaviy nazoratni tashkilotlarning moliyaviy-xo'jalik faoliyatini nazorat qilish vakolatiga ega bo'lgan davlat va jamoat organlari tizimi sifatida belgilaydi, ularning faoliyatining iqtisodiy samaradorligini baholash, iqtisodiy va moliyaviy operatsiyalarning qonuniyligi va maqsadga muvofiqligini aniqlash va davlat byudjetiga daromad olishning o'z vaqtida va to'liqligi³. Nazorat, o'z navbatida, qonunlarni ustivorligini ta'minlash maqsadida, doimiy ravishda amalga oshiriladi⁴. Shunday qilib, moliyaviy nazoratni nazorat qilish orqali talqin qilishda nazorat maqsadi buziladi. Boshqa mualliflar, masalan, **Y. M. Voronin**, moliyaviy nazoratni

¹ Темиркулов, А. А. (2021). Страхование жизни: зарубежный опыт и необходимость развития в Узбекистане. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF INNOVATIONS ON TOURISM MANAGEMENT AND FINANCE, 2(11), 56-63.

² Temirkulov, A. A. (2020). The correct acceptance of the investment decision is a factor of success of implementation of the process. ISJ Theoretical & Applied Science, 05 (85), 689-692.

³ Шохин С.О., Воронина Л. Н. Бюджетно-финансовый контроль и аудит. Теория и практика применения в России: научно-методическое пособие. М.: Финансы и статистика, 1997.

⁴ Темиркулов, А. А. (2019). Государственное управление инвестиционной деятельностью. Проблемы современной науки и образования, (12-2 (145)).

faqat qonuniylikni belgilash jarayoni sifatida emas, balki boshqaruv ob'ektining samaradorligi va natijadorligini baholash jarayoni sifatida ham ko'rishadi ¹. Ommaviy axborot vositalari davlat moliyaviy tizmini yoritishda bir qancha muammolarga duch kelishadi. Xususan, buning asosiy sababi jurnalistlarda moliyaviy savodxonlikni yetishmasligi hamda ma'sul xodimlarning OAVga qanday uslubda axborot berish ko'nikmasi shakllanmaganidadir. Davlat moliyaviy nazorati va ichki audit xizmatini transformatsiya qilishning fundamental asoslari **OAVda** yoritishda telekanallardan **“UzReport”**, **“Mening yurtim”** ahamda milliy telekanallarida tahliliy ko'rsatuvlar haftada bir marotaba beriladi.

Bugungi kunda davlat moliyaviy nazorati va ichki audit xizmatini transformatsiya qilishning fundamental asoslari **OAVda** quyidagicha yoritiladi:

1. Mustahkamlash va sifatni oshirish: Transformatsiya jarayoni davomida moliyaviy nazorat va ichki auditning sifatini oshirishga qaratilgan ishlar amalga oshirilish jarayoni hamda yangi texnologiyalardan foydalanish, ma'lumotlar tahlili va moliyaviy tahlil jarayonlarini mustahkamlash kabi jarayonlar o'tkazish tartibi;

2. Yagona axborot tizimini ishlatish: Moliyaviy nazorat va ichki auditni transformatsiyalashda axborot tizimlari muhim ahamiyatga ega. Yagona, integratsiya qilinadigan va ma'lumotlar almashinuvi amalga oshiruvchi axborot tizimini ishlab chiqish kerak. Bu, ma'lumotlarning ro'yxatga olinishi, saqlanishi, tahlil qilinishi va tizimning ish faoliyatini monitoring qilish imkonini beradi.

3. Texnologiyalardan foydalanish jarayonini yoritish: Transformatsiya jarayoni davomida texnologiyalardan samarali foydalanish. Avtomatlashtirilgan moliyaviy hisob-kitoblarni ishlatish, ma'lumotlar analitikasini kuchaytirish, moliyaviy tahlil jarayonlarini optimallashtirish, tarixiy ma'lumotlar va ma'lumotlarni elektron asosda saqlashni amalga oshirish bu texnologik yoshlar orasida keltirilishi kerak.

4. Ish jamoasi muhitini ko'rsatish: Moliyaviy nazorat va ichki auditning transformatsiyasi uchun xodimlarni tayyorlash va ularga kerakli bilim va ko'nikmalarini berish bilan bog'liq. Xodimlar bilimlarni o'rganishga va rivojlantirishga tayyorlash, ish rejalarini taqdim etish, yangi ko'nikmalarni implementatsiyalash va ma'lumotlar tizimlaridan foydalanish bo'yicha tayyorlikka ega bo'lishi lozim.

5. Hamkorlik va kommunikatsiya tarmoqlarini yoritilishi: Transformatsiya jarayonida moliyaviy nazorat va ichki auditning muvaffaqiyati uchun hamkorlik va kommunikatsiya muhim ahamiyatga ega. Bunda, barcha tashkilot a'zolari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, o'tgan tajriba va ko'nikmalardan samarali foydalanish,

¹ Воронин Ю. М. Государственный финансовый контроль. М.: Финансовый контроль, 2005.

yangi tillarni o'rganish va o'zaro sharh va tavsiyalarni almashish imkonini beruvchi kommunikatsiya o'rnatish zarur¹.

Xulosa qilib aytganda jurnalistlar transformatsiya jarayonlariga oid ma'lumotlarni to'plab olish va ulardan tushuncha hosil qilishi kerak. Bu, davlat moliyaviy nazorati va ichki audit sohasidagi yangiliklarni tushuntirish, texnologik yangiliklarga e'tibor qaratish va ulardan ommaga yetkazish yoki tushuntirishga yordam beradi. Jurnalistlar transformatsiya jarayonlariga oid ma'lumotlarni tahlil qilishga qodir bo'lishi kerak. Bu, o'zgaruvchanliklarni o'rganish va ommaga tushuntirishga yordam beradi. Moliyaviy statistikalar, yangi texnologiyalar, xalqaro tajribalar va boshqa ilmiy-materialiy ma'lumotlardan foydalanish jurnalistlar uchun muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Темиркулов, А. А. (2021). Страхование жизни: зарубежный опыт и необходимость развития в Узбекистане. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF INNOVATIONS ON TOURISM MANAGEMENT AND FINANCE*, 2(11), 56-63.
2. Temirkulov, A. A. (2020). The correct acceptance of the investment decision is a factor of success of implementation of the process. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 05 (85), 689-692.
3. Шохин С.О., Воронина Л. Н. Бюджетно-финансовый контроль и аудит. Теория и практика применения в России: научно-методическое пособие. М.: Финансы и статистика, 1997.
4. Темиркулов, А. А. (2019). Государственное управление инвестиционной деятельностью. *Проблемы современной науки и образования*, (12-2 (145)).
5. Воронин Ю. М. Государственный финансовый контроль. М.: Финансовый контроль, 2005.
6. Муминова, Э. А., Кундузова, К. И., & Умаралиев, З. Б. (2018). МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ И ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ УЗБЕКИСТАНА. In *НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИЙ ПРОГРЕСС: СОЦИАЛЬНЫЕ, ТЕХНИЧЕСКИЕ И ОБЩЕСТВЕННЫЕ ФАКТОРЫ* (pp. 194-198).

¹ Муминова, Э. А., Кундузова, К. И., & Умаралиев, З. Б. (2018). МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ И ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ УЗБЕКИСТАНА. In *НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИЙ ПРОГРЕСС: СОЦИАЛЬНЫЕ, ТЕХНИЧЕСКИЕ И ОБЩЕСТВЕННЫЕ ФАКТОРЫ* (pp. 194-198).